

MAKTABGACHA TA'LIM BOLALARINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Obidova Mexrigo‘yo Shavkatovna

Annotatsiya: Maktabgacha bolalar psixikasi juda nozik va rivojlanish jarayonida muhim bosqichlardan o‘tadi. Bu davrda bolalar emotsional, kognitiv va ijtimoiy jihatdan kengayib, shaxsiyatlarini shakllantiradilar.

Kalit so‘zlar: rivojlanish, bolalar psixologiyasi, xususiyatlar, bosqich, jarayon, muhit, fikrlash.

Maktabgacha ta’lim bosqichidagi bolalar — bu inson rivojlanishining muhim va noyob davrida bo‘lib, ularning psixologik xususiyatlarini tushunish va to‘g‘ri ta’lim va tarbiya qilish uchun muhimdir. Bu yoshdagi bolalar psixikasi juda nozik va o‘ziga xos bo‘lib, ularning rivojlanishida bir qator asosiy xususiyatlar va ehtiyojlar mavjud.

1. Psixologik rivojlanishning asosiy xususiyatlari

a) Emotsional va ijtimoiy rivojlanish

- Emotsiyalarni ifoda etish: Bolalar o‘z his-tuyg‘ularini ochiq va to‘g‘ri ifoda qilishni o‘rganadi. Ular ko‘pincha o‘z his-tuyg‘ularini boshqalar bilan bo‘lishishga harakat qiladilar.

- Ijtimoiy aloqalar: Do‘stlik, hamkorlik, ta’lim muhitida muomala qilish qobiliyati rivojlanadi. O‘zaro hurmat va hamdardlik muhim rol o‘ynaydi.

- Mustaqil fikrlash: Bolalar muammolarni hal qilishda, o‘z fikrlarini bildirishda mustaqil bo‘lishga intiladilar.

b) Kognitiv va intellektual rivojlanish

- Tasavvur va fikrlash: Bolalar tasavvur qilish, oddiy muammolarni hal qilish, tushuncha va konseptlarni egallashda rivojlanadilar.

- E’tibor va xotira: Diqqat qilish va xotira jarayonlari rivojlanadi, ular yangi ma’lumotlarni osonroq o‘zlashtiradilar.

- O‘rganish motivatsiyasi: O‘yin va ijodiy faoliyatlar orqali o‘rganishga qiziqish ortadi.

c) Xulq-atvor va odatlarning shakllanishi

- O‘zimni boshqarish: O‘z xatti-harakatini nazorat qilish, sabr qilish, qabul qilish qobiliyatlari rivojlanadi.

- Odati va odob: O‘ziga xos odob-axloq qoidalarini egallash, odil va halol bo‘lishga intilish.

2. Psixologik ehtiyojlar va muammolar

- E’tibor va sevgi: Bolalar uchun muhimi — ota-onalar va muallimlardan e’tibor, sevgi va hurmat.

- Xavfsizlik: Muqobil muhitda xavfsizlik va barqarorlikni his qilish.

- O‘yin va ijod: O‘yin orqali rivojlanish, o‘rganish va ijtimoiylashish uchun muhim ahamiyatga ega.

- Qiziqish va motivatsiya: Yangi narsalarni o‘rganishga qiziqish, ijodiy faoliyat va muvaffaqiyatga intilish.

Muammolar:

- Emotsional muammolar: qo‘rqinchilik, o‘z-o‘zini hurmat qilmaslik, urg‘ochi yoki erkak bolalar o‘rtasida muammolar.

- Kognitiv muammolar: Diqqatni jamlashda qiyinchilik, xotira muammolari.

- Ijtimoiy muammolar: do‘stlar bilan muammolar, yolg‘izlik yoki izolyatsiya.

3. Psixologik ta‘lim va tarbiya bo‘yicha tavsiyalar

- O‘yin va ijodiy faoliyatlar: bolalarning psixologik rivojlanishini faollashtiradi.

- Sevgi va ishonch muhitini yaratish: bolalarga qulay muhit va hurmat bilan muomala qilish.

- Tushunarli va do‘stona muloqot: bolalar bilan ochiq va sodda muloqot qilish.

- Xavfsizlik va muvofiqlik: muhitni xavfsiz va barqaror qilish.

- Shaxsiy ehtiyojlarni hisobga olish: har bir bolaning individual xususiyatlarini va ehtiyojlarini e‘tiborga

. Muhim ahamiyatga ega bo‘lgan psixologik yordam

- Psixologik konsultatsiya: muammolar yuzaga kelganda mutaxassislar bilan maslahatlashish.

- Tarbiyaviy dasturlar: bolalar psixologiyasiga moslashtirilgan rivojlanish dasturlari.

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologik xususiyatlarini tushunish va ularga mos ta‘lim va tarbiya usullarini qo‘llash — bu ularning barkamol shaxs bo‘lib yetishishi uchun muhim shartdir. Bu yoshda bolalarning emotsional va kognitiv rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash, xavfsizlik muhitini ta‘minlash va sevgi bilan muomala qilish ularning sog‘lom va barqaror psixologik rivojlanishini ta‘minlaydi.